

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Præceptum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

hyerialis sedere debet ante Canonicos præbendæ diaconalis, &c. Et ita docet Gavantus in *Ench. verb. Condiutor Episcopi*, n. 24 p. 4. tr. 4. ref. 88.

P R Æ C E P T U M.

Vide verb. Lex.

*Præceptum
requirit so-
lum actum
imperatiu-
m, non autem
intentionem
adimplendi.*

TRademus hic aliqua de præceptis in communi, & deinde pauca de præceptis Decalogi, & aliis in particulari.

1 Præceptum in primis obligat solum ad actum, quem præcipit: unde sufficit talem actum efficere, nec oportet fieri ex intentione formali vel virtuali implendi præceptum per illum. Vide verb. *Hora Canonica*, num. 59. Quæ doctrina procedit etiam in votis, & iuramentis, & in poenitentia Sacramentali, vt dictum verb. *Poenitentiam*, numero 24. Non tamen in obligationibus ex iustitia: nam his non facis sine illarum cognitione. Unde si quid alicui debeas, & id ignorans tantundem illi des, non deobligaris: quia illa cesset donatio, non solutio. Non dedisses cum intentione conditionali satisfaciendi alicui obligationi, si debuisses. Vide etiam Sanchez in *summ.* lib. 1. cap. 15. numero 11. & nos verb. *Debitor resolut.* 77. cit. 5. Verum.

*Es quando
que per v-
nicum a-
ctum satisfacere
potest
pluribus
præceptis.*

2 In obligationibus item iustitiæ non potest quis vnico actu pluribus satisfacere, quod tamen potest in obligationibus aliarum virtutum, vnica enim Officii recitatio satisfacit beneficio & Ordini Sacro, vnico ieiunio obligationi quatuor Temporum, & Vigiliæ coincidentium, &c. Id tamen ex intentione legislatoris dependet, quæ an novum & distinctum actum requirat, ex circumstantiis colliges: quando enim secunda obligatio supervenit, regulariter intelligitur distinctum actum requirere. Vide Sanchez cap. 14. Quando autem poenitentia imposta impleri possit per opus aliud præceptum. Vide verb. *Pœ-*

nitentiam, num. 18. part. 3. tractat. 6. resolutione 86.

Probabile est, duabus præcepti partibus eodē actu satisfieri posse, v. g. audiendo in vno altari Missam ab introitu, vsq; ad elevationem, in altero aliā ab elevatione vsq; ad finem, impleri præceptum de audiendā Missā: quia talis moraliter & humano modo ponit rem præceptā. Azor. Bonac. Hurt. Dicastillo, pars negativa tamē est probabilior, p. 11. t. 1. re. 3.

3 Diximus verb. *Lex*, n. 34. Prælatos, seu legem humanam non posse obligare ad levia sub mortali, unde contravenire legi & præcepto in re levi, regulariter est solum veniale. At verò si contraveniatur ex contemptu Suarez de leg. l. 3. § 28 n. 24. putat, esse mortale: nam eadē potestas est, quæ contemnitur, siue res sit gravis, siue levis. Sed ego cum Caietano, verb. *Contemptus*, vers. *Adverte hęc*, quoad legem & legislatorem humanum contrariū teneo quia contemni possunt non absolute, sed quatenus sunt in materia levi. Quod si contemnas Prælatum eiusque legem quatenus in dōctū, imprudentem, &c. vel ex aliquo affectu erga illum, id potiori iure procedit: quia tunc non contemnis Prælatum vt Prælatum. Imò Lessius lib. 1. cap. 46. dub. 6. numero 46. putat, etiam contemptum legis divinæ in re levi, esse veniale. Sed illum optimè impugnat Sanchez in *summ.* tom. 1. lib. 5. cap. 5. n. 11. part. 3. tract. 6. resolut. 72.

4 Quando concurrunt duo præcepta, quæ simul impleri non possunt, tunc maior implendum est, & præferendum præceptum in minori. Unde si quis mandē communicavit, & post meridiem incidit in grave periculum mortis, tenetur iterum communicare, quia præceptum communicandi in articulo mortis est divinum, ac proinde præponderat præcepto Ecclesiæ de non communicando bis in eodē die. Ita Sanchez lib. 1. cap. 10. numero 17. part. 3. tractat. 3. resolutione 33. §. *Restat*, ribus. Et part. 6. tractat. 6. resolut. 18. Sed hæc opinio secundum Pontium lib. 5. cap. 18. §. 2. num. 7. procedit, quando vtrumque præceptum primario refertur ad procurandam

*Quando
etiam vis-
latur in re
levi, regu-
lariter est
solum ve-
niale.
Etiam si
aliquis con-
temptus.*

*Circa legē
divinam.*

*Ceteris pa-
ribus.*

randam salutem propriam: minus enim, quod respicit primario salutem propriam, præferendum esse maiori respicienti primario salutem alterius. Vide *verb. Scandalum numero 20. part. 5. tractat. 7. resol. 21.*

Si autem 5 In casu verò, quo dubium esset, vtrum ex præceptis concurrentibus esset gravius, impleri posset alterutrum ad libitum operantis, quia prudentia ita dicitur, posito quod vnum solum impleri possit, & non constet de excellentia alterius. Verum nolim te in hac ambiguitate gravitas materiæ decipiari: nam contingere potest, vt magis obliget præceptum de materia levi, quam de gravi: si nimirum res illa levis sit intrinsecè mala. Nec enim succurrendum esse proximo in extrema necessitate constituto cum prolatione mendacii levis, quamvis ratione materiæ præceptum succurrendi extremè indigenti gravius sit, quam non dicendi mendacium leve. Adverte etiam, quod si in tali casu iudices excessum vnius præcepti supra alium esse valde levem, implere potes id, quod iudicas minus: quia in hoc etiam datur parvitas materiæ. Ita Granadus in 1.2. *controverf. 2. tr. 12. disp. 6. n. 8 p. 4. tr. 3. res. 70.*

Sicuti si parvus vis deatur alterutrius excessus.

De præceptis Decalogi. 6 Quoad præcepta Decalogi, qua obligatione memoriter tenenda sint, vide *verb. Fides, num. 5.* quod peccatum sit illa ignorare. Vide *verb. Ignorantia, n. 13.* De præceptis Decalogi sparsis in locis aliqua dicta sunt, vt de secundo, & octavo *verb. Iuramentum;* de tertio *verb. Festum servare;* & *verb. Missam audire.* Hic solum nota circa observantiam festorum, nos *verb. Festum, num. 13.* docuisse, quod puellæ lucentes, & laborantes in diebus festis ad vitandum otium, non peccant, quod novissimè docet Ghilinus *verb. Festum, numero 2. lit. 1.* nunc verò sententiam suspendimus: quia vt ait Sanchez in *opus. tom. 2. lib. 5. cap. 2. dub. 18. numero 13.* otiositas vitari potest, eliciendo aliud opus licitum. Ceterùm Auctor casuum conscientie discussorum Bononizæ casu 2. probabile admodum putat, exolari puellas in diebus

Summa Diana,

festis se occupantes in recamaribus: nam hæc ars, vel est liberalis, vel non omnino servilis, cum mulieres nobiles eam exerceant; & assimilatur picturæ, quam multi admittunt in festis exerceri posse. Sed & de hoc tu iudica. *part. 6. tract. 6. resol. 15.* De quinto diximus *verb. Occidere,* de sexto *verb. Luxuria,* de septimo *verb. Furtum,* & de duobus ultimis *verb. Desiderium pravum.* Primum verò præceptum Decalogi, quo actus Religionis præcipiuntur, supponit præcepta virtutum Theologicarum, Fidei, Spei, & Charitatis. Et quidem quod attinet ad Fidem, dictum est *verb. Fides,* de Spei, & Charitate, pauca supersunt. Et primò.

7 Præceptum Spei est positivum, & Præceptum non obligat pro omni tempore, sed pro Spei per se aliquo. Et quidem Suarez de *Spo disput. duobus 2. sect. 1. numero 3.* putat, nullum esse temporibus ob-

pus determinatum, in quo obliget hoc præceptum, sed non esse multum differendum arbitrio prudentis. Becanus verò in 2.2. *tom. 3. cap. 17. numero 2.* tribus temporibus obligare, quando nimirum quis orat, quando pœnitentiam agit, & quando insurgit gravis tentatio desperationis. Hoc tamen impugnat Mendoza in 2.2. *disputat. 11. sect. 2. §. 27.* quia in his casibus non viget directè præceptum Spei, sed illa imperatur è lege orationis, aut pœnitentiæ: quia orans & pœnitens debet habere spem impetrandi. Bannez in 2.2. *quest. 21. art. 1. dub. 2.* putat, obligare, cum primum rationis usus elucet, quo etiam tempore obligare præceptum Fidei, & Charitatis erga Deum: quæ proinde omittent tria peccata committere, id quod durum & parum probabile iudicavit Becanus. Vnde placet opinio Mendoza *ubi sup. §. 19.* præceptum Spei duobus temporibus obligare directè, & per se. Primum est, cum quis adultus primò recipit aliquod Sacramentum, sive illud sit Baptismus, sive sit Pœnitentia post Baptismum in infantia susceptum: nam tunc est opportuna occasio implendi hoc præceptum, & sperandi vitam æternam. Secundum est, cum imminet mors, nam tunc tenemur sperare gloriã,

scilicet est primò adultus recipit aliquod Sacramentum. Et in periculo mortis.

Yyy cum

cum illi simus viciniore. *part. 5. tra. 14. resol. 106.*

An huic præcepto omnes satisfaciunt 8 Adverte hic primò, docere Castrù Palaum *tom. 1. tractat. 5. disput. vnic. punct. 4. num. 4.* quòd regulariter huic præcepto omnes satisfaciunt, si ve cum de peccatis dolent si ve cum proponunt non peccare de cætero, nam ad hos actus plerumque excitantur ob spem vitæ æternæ.

Et omnino requiratur actus super naturalis? Adverte secundò Granadus *in 2. 2. controvers. 2. tractat. 4. disput. 1. n. 3.* spem implerivam huius præcepti debere esse supernaturalem: quod quia homo cognoscere certò non potest, excusari ab obligatione huius præcepti, si sibi proponat objectum supernaturale spei, & conetur circa illud actum elicere: nam tunc si actus non esset supernaturalis, id imputandum foret ignorantia, non malitia.

Et an sufficiat sperare ex motivo charitatis. Addit præterea, satisfieri huic præcepto, sperando ex motivo nõ solum spei, sed etiam charitatis: quia virtus charitatis sperare potest, quid quid sperat vitæ us spei, & excellentius præstat id, ad quod est necessarius actus spei. *p. 5. tr. 14. res. 106. §. Non reticent, & §. Advertis.*

De præcepto Charitatis. 9 Præceptum Charitatis præcipit amorem Dei, & proximi, & proximum quidem amamus, quando illi in spiritualibus & temporalibus subvenimus, de quibus dictum est *verb. Correctio, verb. Elarmosyna, & verb. Scandalum* Deum verò præter actus præceptorum, qui aliquando sunt effectus amoris Dei, tenemur aliquando diligere a se elicitò voluntatis, in ipsum tendendo tanquam in summum bonum. Sed difficultas est in determinando tempore, quo teneamur Deum per se diligere. Nam.

Quo teneamur aliquando Deum a se elicitò diligere. 10 Sancius *in select. disputat. 1. numero 21.* putat satis esse, si in tota vita semel diligamus, si curetiam Vasquez *in part. 2 tom. 4. questione 86 artic. 2. dub. 6. numero 1011.* putat sufficere, si diligamus in fine vitæ. Contra verò, alii assignant multa tempora; nimirum quando suscipitur Baptismus, quando obligat præceptum contritionis, quando insigne Dei beneficium obtinemus, vel est

causa subeundi martyrii, quando resistendum est blasphemantibus, aut Dei honorem & non en contemnentibus, quando tenemus diligere proximum, & singulis diebus festis Missam audire. Sed primos impugnat Palaus *tom. 1. tractat. 6. disput. 1. punct. 4. num. 4. & 5.* secundo Sylvius *in 1. 2. quest. 44 art. 6. quest. 3.* ex eo, quia quando diligendus est proximus, acceptum est beneficium, resistendum est blasphemantibus, &c. non est necessarius actus amoris Dei. In Baptismo, contritione & martyrio non est necessarius per se, sed per accidens, & tanquam præparatio, seu dispositio. In festis autem satis est audire Sacrum, & ab operibus servilibus abstinere. Igitur his omisissis, probabile est, teneri nos primò Deum diligere in articulo mortis, nam lege charitatis propria tenemur vitare omnia discrimina damnationis, & æternæ vitæ securitatem querere, prout possumus, idque satis obtinemus per actum amoris Dei quem elicere possumus mediante eius gratia, quæ semper est prompta. Finge enim casum, quod non fueris ritè baptizatus, aut absolutus & bona fide abique contritione ad Sacramentum accesseris. Certè damnaberis, nisi hoc vnicum remedium adhibeas amoris Dei. Igitur hoc præceptum ratione huius periculi, in articulo mortis obligat per accidens, & præterea per se: quia nobis impostum est, dum intramus hanc vitam, & dum ab ea recedimus. Ita Mendoza *in 1. 1. disputacione 174. sect. 6. paragraph. 29.*

Vade probabile est secundò, teneri nos diligere Deum super omnia paulò post usum rationis quando quis iam adverteit, & secum reputat rationes amandi Deum, cogitando de eius bonitate, & beneficiis. Non ita tamen, ut statim peccemus, si habita Dei notitia sufficiente, cum non diligamus, hoc enim nimis grave esset: sed quòd, seclusa omni ignorantia & inadvertentia, non possumus sine gravi peccato hanc dilectionem multum (id est ultra annum, secundum Coniack *disputat. 24. dub. 3.* *NUM.*

num. 50. differre. Neque verò scrupulis agitari quis debet, verum huic præcepto satisfecerit; quia quandiu probabiliter, & positivè non meminit se omisisse, persuadere sibi potest, vel satisfecisse, vel inculpatè omisisse, & sic non peccasse. Ita Mendoza in 2. 2. disput. 174. sect. 5. §. 24. Adde, quod si certò sciat, se huic præcepto non satisfecisse, sequi potest opinionem Castri Palai tom. 1. tractat. 6. disp. 1. punct. 4. n. 2. & aliorum, quod scilicet hoc præceptum non obligat post usum rationis, quæ opinio est probabilior.

*Quamvis in hoc op-
positu prob-
abilium.
Et aliquã-
do etiam
in decursu
vira.*

Præter initium rationis, & finem vi-
ta, obligat hoc præceptum etiam in de-
cursu: quam obligationem putat Men-
doza in 2. 2. disput. 74. sect. 6. §. 26. ad-
esse per singulos annos, immò satisfacere
nobiscum agi, quòd sæpius non
peratur, quam obligationem infert Lor-
ca in 2. 2. sect. 3. disput. 58. numero 3. ex de-
terminatione Ecclesiæ circa præcep-
tum penitentia, quod est eiusdem ra-
tionis. Sed hæc obligatio annualis est
valde dura. Et Coninch dub. 2. n. 53. pu-
tat, hoc præceptum non esse differen-
dum ad tres, vel quatuor annos. Quæ
sufficiant circa obligationem amoris
Dei per se.

*Præsertim
quando ur-
get tenta-
tio odii
Dei.*

Per accidens verò obligari possu-
mus ad amandum Deum, primò si ten-
tationem gravem aliter vitare non pos-
sumus: secundò, quando administratu-
rus Sacramentum est in peccato mor-
tali, & confiteri non potest. Quando ve-
rò urget tentatio odii Dei, tenemur Deum
diligere per se. Ita Mendoza ubi sup. p. 5.
tr. 14. ref. 105.

*De Præcep-
tis Eccle-
siæ.*

Præcepta Ecclesiæ quinque
sunt: in diebus Dominicis, & festis Sa-
crum audire, diebus Veneris, & Sabbathi à
carnibus abstinere, nec non in Quadra-
gesima, vigiliis, & quatuor anni tempo-
ribus ieiunare, semel in anno confiteri,
communicari in Paschate, Decimas sol-
vere. Et de primo quidem dictum est verb.
Missam audire, de secundo verb. Ieiunium,
de tertio verb. Confessionis Necessitas, de
quarto verb. Communionis necessitas, & de
quinto verb. Decimas solvere. ✠

12 Duo hic adverte. Primum præ-
cepta Ecclesiæ secundum Sorum in 4. d.
12. quest. 1. artic. 11. non ligare pueros an-
te annos duodecim, & secundum Hen-
riquez lib. 8. cap. 42. num. 4. non ligare
statim post usum rationis. Sed tenen-
dum est cum Sanchez in summ. tom.
1. lib. 1. cap. 12. numero 6 pueros post usum
rationis, qui contingere solet post sep-
tennium compleverum, teneri observare
præcepta Ecclesiæ. Et si post septen-
nium de usu rationis dubium sit, adhuc
obligari: quia regulariter eò tempore
haberi solet, & sic adest præsumptio iu-
ris, & alleganti contrarium incumbit
onus probandi. Verum omnes Docto-
res præter Sancium dicunt, pueros non
teneri statim post septennium ad præ-
ceptum Communionis, ut dictum est
verb. Communionis, n. 3. part. 3. tract. 6. resol.
87. part. 4. tract. 3. resolut. 52. Vide infra
verb. Puer.

13 Secundum est, præcepta Ecclesiæ, Et Obligat
& generaliter omnia præcepta humana, solum ad
non præcipere, aut prohibere actus in-
ternos, sed solum externos. Unde qui in
die Veneris delectaretur sensibili delectatione de esu carnum mente con-
cepto, perinde ac si re ipsa comederet,
non peccaret mortaliter. Ita Vasquez
in part. 2. disput. 110. cap. 1. & alii contra
Medinam C. de restit. quest. 21. part. 3. tract.
5. resolut. 5. Et probabile est, satisfacere
præcepto annuæ Confessionis, qui
confitetur invalidè, ut diximus verb.
Confessionis necessitas.

PRÆLATI REGULARIS Obligatio.

Prælati
Prælati Regularis ex Constitu-
tione Pii IV. tenetur emittere hodie non
professionem fidei. Et hæc quidem eò tenetur e-
mittere
stitutio, secundum Rodriguez in Comp. mittere
99. Regul. resol. 67. num. 1. obligat: non ita professio-
secundum Tamburinum: quia non fuit vltima nem fidei.
recepta, vel eà usus contrarius abroga-
vit. Et ita ego teneo. Unde nec damnari cogere pro-
di sunt Prælati Regulares admittentes motos ad
Yyyy 2

Prælati
Regularis
hodie non
tenetur e-
mittere
nem fidei.
motos ad
cathedram.